

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛІВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Філологічний факультет
Кафедра української мови імені проф. Івана Ковалика

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

філологічного

Роман КРОХМАЛЬНИЙ

«31» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)

спеціальність 035.032 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – болгарська, 035.037 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – хорватська, 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська.

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Болгарська мова і література, Польська мова і література, Хорватська мова і література, Чеська мова і література

Факультет філологічний

філологічний

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)»
для здобувачів освіти спеціальності 035.032 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – болгарська, 035.037 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – хорватська, 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська.

(назва навчальної дисципліни)

Розробник: Сус І. Р., доцент, кандидат філологічних наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні катедри української мови імені проф. Івана Ковалика

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Завідувач катедри (Купчинська З.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
«31» серпня 2023 р.

Робочу програму ухвалила Вчена рада філологічного факультету

Протокол від “31” серпня 2023 року № 1

“31”серпня 2023 року Голова (Крохмальний Р.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання		
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна		
	Спеціальність: 035 Філологія			
Модулів – 2 Змістових модулів – 2	Спеціалізація: 035.032 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – болгарська, слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – хорватська, слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська.	Рік підготовки: 1 -й	Семestr	
		1-й		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Загальна кількість годин – 60	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 1	Освітній рівень: бакалавр	16 год. Практичні, семінарські 32 год. Лабораторні Самостійна робота 12 год. Індивідуальні завдання: Вид контролю: іспит		

1. Мета та завдання курсу «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)»

Курс «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)» призначений для студентів-славістів першого року навчання. Навчальна дисципліна формує знання про лексичне значення слів (первинне й вторинне, пряме й переносне, конкретне й абстрактне), полісемію, омоніми, пароніми, синоніми, антоніми, типологію фразеологічних одиниць.

Зосереджено увагу на вивчені словникового складу сучасної української літературної мови з погляду його походження, експресивно-стилістичного забарвлення, сфери вживання та осмисленні найважливіших тенденцій розвитку.

Програма курсу передбачає ознайомлення з періодизацією розвитку української лексикографії, теоретичними зasadами укладання словників та типами лексикографічних джерел.

Основною метою курсу «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)» – формувати в студентів-славістів систематизовані наукові знання про українську мову як про високорозвинену та в нормовану лексико-семантичну систему, традиційні й нові підходи до класифікації та кваліфікації лексичних явищ, ознайомити студентів з лексико-фразеологічною системою сучасної української мови, теорією та практикою української лексикографії, розвивати в них уміння й навички володіння лексичними та фразеологічними засобами з урахуванням семантики, джерел походження та стилістичних особливостей мовних одиниць.

Основні завдання дисципліни.

Головним завданням курсу є опрацювання студентами теоретичного матеріалу з лексикології, фразеології та лексикографії, формування в них наукових поглядів на мову, вироблення навичок самостійних спостережень над мовними фактами, їх аналізу й класифікації, розуміння законів розвитку лексичних одиниць та іх функціювання в мові.

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- предмет, завдання й місце лексикології, фразеології та лексикографії серед інших мовознавчих дисциплін;
- головні ідеї провідних українських і зарубіжних лексикологів;
- аспекти й методи дослідження в лексикології;
- основні ознаки слова та складові лексичного значення;
- типи лексичних значень слів;
- типи системного групування лексики;
- диференціацію лексики української мови за різними ознаками;
- основи української фразеології;
- основні поняття лексикографії;
- етапи становлення української лексикографії;
- типи словників;
- комп’ютерні технології в українській лексикографії.
- місце лексики і фразеології в системі сучасної української мови, їх зв’язки з іншими структурними рівнями мови;
- дефініції та властивості мовних одиниць, що входять до лексичної та фразеологічної систем української мови;
- різновиди системних зв’язків у лексиці та фразеології;
- класифікаційні схеми, за допомогою яких систематизуються лексичні та фразеологічні одиниці та мовні явища, наявні в лексиці та фразеології;
- принципи побудови статей у словниках різних типів.

Уміти:

- визначати приналежність тексту до того чи того функціонального стилю за його

- лексичними, морфологічними та синтаксичними особливостями;
- знаходити й аналізувати вияви системних явищ у лексиці та фразеології;
- виконувати лексикологічний аналіз слова;
- з'ясовувати джерела походження лексичних одиниць за характерними фонетичними та морфологічними ознаками;
- визначати стильову приналежність й емоційно-експресивне забарвлення слів та способи його вираження;
- витлумачувати значення фразеологічних одиниць і вводити їх у контекст;
- орієнтуватися в сучасних лексикографічних та фразеографічних джерелах і використовувати їх у практичній діяльності;
- аналізувати наукові праці з лексикології, фразеології та лексикографії;
- пояснювати лексичне значення слова і визначати семантичні компоненти (семи) в його структурі;
- визначати типи лексичних значень за різними ознаками;
- установлювати парадигматичні та синтагматичні зв'язки слів;
- характеризувати лексику української мови за різними ознаками;
- визначати тип фразеологізмів;
- аналізувати різні типи словників;
- виконувати лексикологічний і фразеологічний аналіз.

Методика організації роботи під час вивчення цього курсу складається з роботи викладача й роботи студента.

Форми роботи викладача:

- організація й проведення лекційних і практичних занять;
- контроль за опрацюванням наукової літератури;
- організація й проведення тестування;
- консультування студентів;
- проведення контрольних робіт;
- організація й проведення іспиту.

Форми роботи студента:

- опрацювання теоретичного матеріалу;
- підготовка до практичних занять, контрольних робіт;
- підготовка презентацій;
- підготовка до іспиту.

Програма курсу «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)»

Змістовий модуль 1. Лексикологія в системі мовознавства. Українська лексикографія.

Тема 1. Лексикологія як лінгвістична дисципліна, предмет і завдання лексикології. Семасіологія, ономасіологія, етимологія, ономастика, фразеологія, лексикографія як розділи лексикології. Слово як одиниця лексичного рівня мови. Понятійна основа лексичного значення. Прагматичний аспект лексичного значення. Оцінні компоненти в лексичному значенні. Асоціативні ознаки (конотації), пов'язані зі словом. Лексичне і граматичне значення слова.

Тема 2. Лексикографія як прикладна наукова дисципліна. Основні поняття лексикографії. Типологія словникової продукції. Енциклопедичні й лінгвістичні словники. Типи лінгвістичних словників. Структура словникової статті в тлумачних словниках. З історії української лексикографії. Найдавніші українські словники. Українська лексикографія XIX–XX ст. Сучасний стан лексикографії в Україні.

Модуль П. Лексикологія. Системні зв'язки в лексиці української мови. Фрееологія.

Тема 1. Багатозначність слова (полісемія). Семантична структура полісемічного слова. Ієрархія значень і типи багатозначності слів в українській мові (радіальна, ланцюжкова, радіально-ланцюжкова). Принципи й методи опису лексичного значення. Поняття про компонентний аналіз. Поняття про семантичне поле і лексико-семантичну групу (ЛСГ).

Тема 2. Лексична парадигматика. Омонімія. Проблема розмежування в омонімії і полісемії. Типи омонімів. Паронімія. Типологія лексичних паронімів. Вузький широке трактування паронімів. Паронімія й парономазія.

Тема 3. Синонімія. Лексичні синоніми. Стилістичні прийоми, побудовані на синонімії. Словники синонімів української мови. Антонімія. Мовні типи антонімів. Лексичні антоніми, їх визначення. Контекстуальні антоніми. Синонімічно-antonімічні зв'язки. Поняття про енантіосемію. Антонімія системно-мовна та ситуативно-мовленнєва. Текстові функції антонімів. Стилістичні прийоми, побудовані на антонімії. Лексична синтагматика. Граматична, семантична і лексична сполучуваність. Поняття про валентність слова. валентностей, асоціативні. Соціолінгвістичний аспект лексики.

Тема 4. Лексичні шари української лексики з погляду її походження. Лексичні запозичення в українській мові. Адаптація запозичень. Екзотизми й варваризми. Калькування. Інтернаціональна лексика. Загальновживана лексика й лексика обмеженого вжитку. Соціальна й територіальна диференціація лексики української мови. Науково-технічна й професійна термінологія. Професіоналізми. Діалектизми. Види діалектизмів.

Тема 5. Активна і пасивна лексика української мови. Зміни у словниковому складі мови. Історизми. Архаїзми. Неологізми. Стилістична диференціація лексики української мови. Стилістичні пласти української лексики. Стилістично нейтральна лексика. Розмовна і експресивно-забарвлена лексика. Книжна лексика.

Тема 6. Фразеологія як лінгвістична дисципліна. Предмет вивчення фразеології. Поняття фразеологічної одиниці. Проблема виокремлення фразеологізму, асиметричність форми і змісту. Фразеологізм і лексема. Фразеологізм і словосполучення. Питання про обсяг фразеології і типи її одиниць. Проблема класифікації фразеологічних одиниць. Ідіоматика і фраземіка. Типологія ідіом (фразеологічні зрошення, єдності, сполучення) та фразем (прислів'я, приказки, крилаті вислови). Стійкість і варіантність фразеологізмів. Системна організація фразеології. Фразеологічна парадигматика: фразеологічні синоніми, антоніми. Фразеологічна багатозначність. Фразеологічні омонімі. Фразеологічна синтагматика. Фразеологія української мови з погляду її походження (старогрецькі, романські, біблейські, авторські фразеологізми). Стилістична диференціація фразеологізмів. Структурні типи фразеологізмів. Фразеологічні словники.

2. Структура курсу

«Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)»

Назва змістових тем	Кількість годин				
	Усього	Денна форма			
		л	п	ін	с р с
1	2	3	4	5	6

Змістовий модуль I Лексикологія. Системні зв'язки у лексиці. Фразеологія.

Тема 1. Лексикологія як лінгвістична дисципліна, предмет і завдання лексикології. Семасіологія, ономасіологія, етимологія, ономастика, фразеологія, лексикографія як розділи лексикології. Слово як одиниця лексичного рівня мови. Понятійна основа лексичного значення. Прагматичний аспект лексичного значення. Оцінні компоненти в лексичному значенні. Асоціативні ознаки (конотації), пов'язані зі словом. Лексичне і граматичне значення.	8	2	4		2
Тема 2. Лексикографія як прикладна наукова дисципліна. Основні поняття лексикографії. Типологія словникової продукції. Енциклопедичні й лінгвістичні словники. Типи лінгвістичних словників. Структура словникової статті в тлумачних словниках. З історії української лексикографії. Найдавніші українські словники. Українська лексикографія XIX–XX ст. Сучасний стан лексикографії в Україні.	8	2	4		2
Разом – змістовий модуль I	16	4	8		4
Модуль II. Лексикологія. Системні зв'язки в лексиції української мови. Фразеологія.					
Тема 1. Багатозначність слова (полісемія). Семантична структура полісемічного слова. Ієрархія значень і типи багатозначності слів в українській мові (радіальна, ланцюжкова, радіально-ланцюжкова). Принципи й методи опису лексичного значення. Поняття про компонентний аналіз. Поняття про семантичне поле і лексико-семантичну групу (ЛСГ).	8	2	4		2
Тема 2. Лексична парадигматика. Омонімія. Проблема розмежування в омонімії і полісемії. Типи омонімів. Паронімія. Типологія лексичних паронімів. Вузьке широке трактування паронімів. Паронімія й парономазія.	8	2	4		2

Тема 3. Синонімія. Лексичні синоніми. Стилістичні прийоми, побудовані на синонімії. Словники синонімів української мови. Антонімія. Мовні типи антонімів. Лексичні антоніми, їх визначення. Контекстуальні антоніми. Синонімічно-antonімічні зв'язки. Поняття про енантіосемію. Антонімія системно-мовна та ситуативно-мовленнєва. Текстові функції антонімів. Стилістичні прийоми, побудовані на антонімії. Лексична синтагматика. Граматична, семантична і лексична сполучуваність. Поняття про валентність слова. валентностей, асоціативні. Соціолінгвістичний аспект лексики.	6	2	4	
Тема 4. Лексичні шари української лексики з погляду її походження. Лексичні запозичення в українській мові. Адаптація запозичень. Екзотизми й варваризми. Калькування. Інтернаціональна лексика. Загальнозвживана лексика й лексика обмеженого вжитку. Соціальна й територіальна диференціація лексики української мови. Науково-технічна й професійна термінологія. Професіоналізми. Діалектизми. Види діалектизмів.	8	2	4	2
Тема 5. Активна і пасивна лексика української мови. Історизми. Архаїзми. Неологізми. Стилістична диференціація лексики української мови. Стилістичні пласти української лексики. Стилістично нейтральна лексика. Розмовна і експресивно-забарвлена лексика. Книжна лексика.	6	2	4	
Тема 6. Фразеологія як лінгвістична дисципліна. Поняття фразеологічної одиниці. Фразеологізм і лексема. Фразеологізм і словосполучення. Проблема класифікації фразеологічних одиниць. Ідіоматика і фраземіка. Типологія ідіом (фразеологічні зрошення, єдності, сполучення) та фразем (прислів'я, приказки, крилаті вислови). Фразеологічна парадигматика: фразеологічні синоніми, антоніми. Фразеологічна багатозначність. Фразеологічні омоніми. Фразеологічна синтагматика. Структурні типи фразеологізмів.	10	2	4	2
Разом – змістовий модуль II	44	12	24	8
Усього	60	16	32	12

№п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1.	Мова й мовлення. Слово як мовна одиниця. Визначення слова: різні підходи і критерії. Ознаки слова як мовної одиниці.	2
2.	Слово і поняття. Лексичне значення слова. Основні типи лексичних значень слів. Типи слів за загальним лексичним значенням: самостійні, службові й вигукові; повнозначні та займенникові. Граматичне значення слова.	2
3.	Лексикографія як прикладна наукова дисципліна. Основні поняття лексикографії. Типологія словників. Енциклопедія як різновид словника. Огляд загальних і тематичних енциклопедій. Енциклопедія українознавства. Українська радянська енциклопедія. Енциклопедичний словник. Енциклопедія «Українська мова».	2
4.	Тлумачні словники української мови. Різновиди тлумачних словників. СУМ-11, СУМ-20, ВТСУМ, КТСУМ. Українська термінографія. Історія формування термінографії.	2
5.	Етимологічні словники української мови та суміжні ними видання (словники іншомовних слів). Історія створення ЕСУМ. Перекладна лексикографія. Види перекладних словників.	2
6.	Історична лексикографія та її завдання. Історичні словники української мови.	2
7.	Територіальна і соціальна лексикографія. Діалектна лексикографія. Діалектні словники. Словники жаргонізмів. Онімна лексикографія	2
8.	Ідіолектна лексикографія. Словники мови письменника, словопокажчики, конкорданси. Стилістична лексикографія.	2
9.	Семантична структура слова. Типологія лексичних одиниць. Полісемія. Метафора і метонімія	2
10.	Омонімія. Типи омонімів. Джерела омонімії. Паронімія. Типологія паронімів в українській мові. Словники омонімів та паронімів.	2
11.	Синонімія в українській мові. Класифікація синонімів (структурні, семантичні, функціональні типи). Стилістичне використання синонімів. Словники синонімів.	2
12.	Антонімія. Класифікація антонімів (структурні, семантичні, функціональні типи). Стилістичне використання антонімів. Словники антонімів.	2
13.	Територіальні і соціальні діалекти української мови, їх стилістичне використання. Стилістичні пласти української лексики.	
14.	Походження лексики української мови. Успадкована лексика і запозичення. Шляхи лексичних запозичень.	2
15.	Українська фразеологія. Типологія фразеологічних одиниць.	2
16.	Фразеологічна парадигматика: фразеологічні синоніми, антоніми, омоніми. Фразеологічна багатозначність. Фразеологічна синтагматика. Фразеологія української мови з погляду її походження.	2
	Разом	32

№п/ п	Теми самостійних робіт	Кількість годин
1.	Форми існування української мови	2
2.	Періодизація розвитку української лексикографії	2
3.	Відомості про походження та розвиток української мови	2
4.	Стилістичне використання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів	2
5.	Функціонально-стилістичні різновиди української літературної мови	2
6.	Джерела та механізми фразеологізації мовних одиниць	2
	Разом	12

Методи навчання

Методи навчання: Курс «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)» передбачає застосування проектно орієнтованого навчання, що виявляється в у використанні прийомів пояснення та бесіди в процесі вивчення дисципліни; застосування презентаційних методів для ознайомлення з лексикографічними джерелами, описового – для характеристики лексичних одиниць, та лексикографічних праць, структурного – при визначенні структури значення лексичних одиниць; зіставного методу – у порівняльній характеристиці словникового матеріалу різних періодів.

Методи контролю

1. Тестовий поточний контроль.
2. Іспит

Розподіл балів, які отримують студенти (іспит)

Змістовий модуль 1 20 б.	Змістовий модуль 2 30 б.	Підсумковий тест	Сума 100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит 50	

Методичне забезпечення

Лексикографічний практикум. Навчально-методичний посібник для студентів I курсу філологічного факультету / І. Щіхоцький, О. Левчук. Львів, 2013. 114 с.

Лексикологія сучасної української літературної мови. Практикум: Навчально-методичний посібник для студентів I курсу філологічного факультету / І. Щіхоцький, О. Левчук. Львів, 2014. 258 с.

Основні джерела:

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Київ, 2011.
2. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. Харків, 1977.
3. Микитюк О. Сучасна українська літературна мова: самобутність, система, норма: навч. посіб. Львів, 2010.
4. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія / за ред. І. К. Білодіда. Київ, 1973.
5. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. 2-ге вид. Київ, 1997.
6. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; за ред. М. Я. Плющ. 3-е вид. Київ, 2001.
7. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / за ред. А. К.

Мойсіенка. Київ, 2013.

8. Українська мова: Енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ, 2000, 2004, 2007.
9. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарєва. 3-е вид. Київ, 2005.
10. Українська мова: практикум. Навч. посіб. / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Київ, 2000.
11. Ющук І. П. Українська мова: підручник. Київ, 2005.

Додаткові джерела:

12. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ, 1994.
13. Архипенко Л. Англомовна лексика в сучасних українських медійних текстах (функціональний аспект). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2022. Т.33. № 6. Ч. 1. С. 7–12.
14. Бігдай М. О. Динамічні процеси у семантиці дієслів української мови (на матеріалі лексико-семантичної групи «дієслова емоційного стану»). *Науковий вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту.* Серія: Філологія. Одеса, 2022 № 56. С. 8–11.
15. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ, 1989.
16. Бондар О. І. Українське діалектне словникарство початку ХХІ століття. *Вісник Одес. нац. ун-ту ім. І. Мечникова.* 2012. Т.17. Вип.4. С. 5–26.
17. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: використання морфологічних засобів мови. Київ, 1998.
18. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання (за матеріалами ЗМІ). Київ, 2000.
19. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання: на лексичному матеріалі російської та української мов. Київ, 1976.
20. Горецький П. Й. Історія української лексикографії. Київ, 1963.
21. Гордієнко Н. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. *Українська мова.* 2011. №. 3. С. 67–73.
22. Демська О. Вступ до лексикографії: навч. посіб. Київ, 2010.
23. Демська О. М. Два аспекти лексикографії: місце у системі мовознавчих дисциплін і структура. *Магістеріум /* Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія»; ред.: Лучик В. В., Житник В. К. та ін. Київ, 2009. Вип. 37: Мовознавчі студії. С. 18–23.
24. Демський М. Т. Фраземна паронімія. *Українська мова і література в школі.* 1988. № 1. С. 28–32.
25. Дубічинський В.В. Лексикографія. Навч.-метод. посіб. для студ. денного та заочного навчання зі спец. «Перекладач» і «Прикладна лінгвістика». Харків, 2012.
26. Житар І. В., Краєвська Г. П., Матвійчук Т. П. Вживання фразеологічних одиницт у мовленнєвих ситуаціях: історико-прагматичний аспект. *Науковий вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту.* Серія: Філологія. Одеса, 2023. № 59. С. 113–114.
27. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономасіологія, ареали, етимологія. Харків, 1997.
28. Підкамінна Л.В. Механізми неологізації лексичного складу сучасної української літературної мови. *Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова.* Серія 8.Філологічні науки (мовознавство). Вип. 5. 2013. С. 142–147.
29. Капранов Я., Тронь Т. Основи лексикографічної теорії та практики: підручник. Київ, 2023.
30. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба з національне «я». Київ, 2002.
31. Караванський С. Секрети української мови. Київ, 1994.
32. Критенко А. П. Паронімія в українській мові. *Мовознавство.* 1986. № 3. С. 5–63.

33. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів, 2005.
34. Культура української мови: довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ, 1990.
35. Кульчицька Т. Ю. Українська лексикографія ХІІІ – ХХ ст.: бібліограф. покажчик / наук. ред. Д. Г. Гринчишин. Львів, 1999.
36. Кузеля З. Історичний розвиток і сучасний стан українського словництва. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка* / за ред. В. Янева. Париж; Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто; Сідней, 1962. Т. 169: Праці філологічної та історико-філософічної секцій: зб. на пошану Зенона Кузелі. С. 217–235.
37. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. Харків, 1977.
38. Мамрак А. В. Проблеми словотвірної омонімії. *Мовознавство*. 1992. № 3. С. 35–39.
39. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Українська мова: навч. посіб. 2-е вид. Київ, 1996.
40. Мойсеєнко Л. А. Теоретико-методологічні засади досліджень фразеологічних одиниць. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія】]. Сер.: Філологічна. 2013. Вип. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_34_48.
41. Москаленко А. А. Нарис з історії української лексикографії. Київ, 1961.
42. Мукан Г. М. Багатозначність і омонімія. *Українська мова і література в школі*. 1970. №8. С 30–36.
43. Нечитайло О. І. Синоніми в лексикографії. Київ, 1987.
44. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. Київ, 1992.
45. Німчук В. В. Лексикографія. Енциклопедія: українська мова / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні та ін.; редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови) та ін.; вид. 3-те, зі змінами і доп. Київ, 2007.
46. Опанасенко В. Залучення й адаптація англомовних запозичень в українській мові. *Лінгвістика*: зб. наук. пр. Полтава, 2022. № 1. С. 119–127.
47. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культурамовлення. Київ, 1995.
48. Поляга Л. М. Омонімія і багатозначність. *Українська мова і література в школі*. 1985. № 7. С. 40–45.
49. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради. Київ, 2003.
50. Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст. Київ, 1998.
51. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психолінгвістичний та етнокультурний аспекти). Київ; Черкаси, 2004.
52. Сімонок В. П. Розширення семантичної структури запозичених слів. *Науковий вісник ДППУ імені І. Франка*. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. Т. 2. № 5. 2016. С. 96–99.
53. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. Харків, 2000.
54. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Київ, 2005.
55. Ставицька Л. О. Проблеми й аспекти вивчення жаргонної лексики: соціолінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2001. № 1. С. 55–68.
56. Сучасна українська літературна мова: довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; за ред. О. Д. Пономарєва. 2-е вид. Київ, 1996.
57. Тараненко О. Деякі питання теорії синонімії в плані створення синонімічного словника. *Мовознавство*. 1980. № 3. С. 48–54.
58. Тараненко О. О. Новий словник української мови: Концепція і принципи укладання словника. Київ; Кам'янець-Подільський, 1996.
59. Тараненко О. О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних зasad української літературної мови і явище пуризму. *Мовознавство*. 2006. № 1. С. 159–189.
60. Ужченко В.Д. Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ, 2007.
61. Український правопис. Київ, 2019.

62. Царьова І. Російсько-українська війна (2014–2022): слова, які набули нових значень. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6318/13353-1?inline=1> 2022. С. 804–811.
63. Шумейкіна А. Сучасний підхід до аналізу семантичної структури багатозначного слова. *Рідний край*. Полтава, 2009. № 1. С. 62–68.
64. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова: довідник. Київ, 1993.
65. Широков В. Елементи лексикографії: монографія. Київ, 2005.
66. Широков В. Феноменологія лексикографічних систем: монографія. Київ, 2004.
- Словники:**
67. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел (уклад. та голов. ред.). Київ, 2005.
68. Головащук С.І. Словник-довідник з правопису та слововживання / за ред. В.М. Русанівського. Київ, 1989.
69. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ, 2010.
70. Голянич М.І., Стефурак Р. І., Бабій І.С. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / за ред. М. І. Голянич. Івано-Франківськ, 2011. 268 с.
71. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ, 1986.
72. Грінчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. Львів, 1996.
73. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів, 1996.
74. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1982–2012.
75. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк, 2012.
76. Полюга Л. М. Словник антонімів / за ред. Л. Г. Паламарчука. Київ, 2001.
77. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ, 1984.
78. Словник синонімів української мови: у 2 т / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ, 2001.
79. Словник української мови: в 20 т. Київ, 2010– <https://sum20ua.com>
80. Словник фразеологізмів української мови / НАН України, Ін-т укр. мови, Укр. мов.-інформ. фонд; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін. ; відп. ред. В. О. Винник]. Київ, 2003.

Електронні ресурси:

[www. mova.info](http://www.mova.info)

[www.](http://www.vesna.org.ua)

vesna.org.ua